

Supplerende undersøkelser av biologisk mangfold ifbm. planlagt boligutbygging i Bergerskogen, Nesodden

Tom Hellig Hofton

BioFokus-notat 2012-36

BIO
FOKUS

Ekstrakt

På oppdrag for "Aksjonsgruppen for bevaring av Bergerskogen" har BioFokus ved Tom H. Hofton 6.11.2012 gjort en supplerende kartlegging av naturtypelokaliteter og biologisk mangfold på et areal i Bergerskogen som planlegges utbygd med boliger. Det er også gjort en enkel vurdering av konsekvenser av evt. utbygging for de påviste naturverdiene, samt forslag til avbøtende tiltak.

Av spesielle/viktige arealer for biologisk mangfold ble det påvist én ny naturtypelokalitet av verdi B, og en tidligere kartlagt B-lokalitet har blitt noe utvidet.

Området har samlet sett regional verdi som lavlandsgammelskogsområde. Evt. utbygging som skissert i planer på nåværende tidspunkt vil ha klar negativ innvirkning på de registrerte naturverdiene.

Nøkkelord

Akershus
Nesodden
Bergerskogen
Naturskog
Naturtyper
Rødlistearter

Omslagsbilde

Åsryggen med bærlyngbarblandingskog sentralt i området.

Foto: Tom H. Hofton

ISSN: 1893-2851

ISBN: 978-82-8209-242-5

BioFokus-notat 2012-36

Tittel

Supplerende undersøkelser av biologisk mangfold ifbm. planlagt boligutbygging i Bergerskogen, Nesodden

Forfattere

Tom Helliik Hofton

Dato

28. november 2012

Antall sider

18 sider

Refereres som

Hofton, T. H. 2012. Supplerende undersøkelser av biologisk mangfold ifbm. planlagt boligutbygging i Bergerskogen, Nesodden. BioFokus-notat 2012-36. ISBN 978-82-8209-242-5. Stiftelsen BioFokus, Oslo

Publiseringstype

Digitalt dokument (Pdf). Som digitalt dokument inneholder dette notatet "levende" linker.

Oppdragsgiver

Aksjonsgruppen for bevaring av Bergerskogen

Tilgjengelighet

Dokumentet er offentlig tilgjengelig. Andre BioFokus rapporter og notater kan lastes ned fra: <http://lager.biofokus.no/web/Litteratur.htm>

BioFokus: Gaustadallèen 21, 0349 OSLO

E-post: post@biofokus.no Web: www.biofokus.no

Innhold

FORORD	3
1 INNLEDNING, BAKGRUNN, METODE	4
2 KART	5
3 OMRÅDEBESKRIVELSE	6
3.1 UNDERSØKELSESMRÅDE	6
3.2 NATURGRUNNLAG	6
3.3 VEGETASJON, FLORA	6
3.4 SKOGSTRUKTUR, PÅVIRKNING	6
4 ARTSMANGFOLD	9
5 NATURTYPELOKALITETER	11
5.1 BERGER SKOLE SØ (FORELØPIG NUMMERT SOM 350)	11
5.2 RUIN (NATURTYPELOKALITET NR. 274)	13
6 NATURVERDIER, SAMLET VURDERING	14
7 KONSEKVENSER OG AVBØTENDE TILTAK	15
7.1 KONSEKVENSER PÅ NATURVERDIER AV PLANLAGT UTBYGGING	15
7.2 VURDERING AV ROS-ANALYSENS KONKLUSJONER	16
7.3 AVBØTENDE TILTAK	16
8 KILDER	18

Forord

På oppdrag for "Aksjonsgruppen for bevaring av Bergerskogen" har BioFokus gjennomført en enkel undersøkelse av et nærmere spesifisert område som er planlagt utbygd med boliger nord i Bergerskogen, Nesodden. Prosjektet (feltarbeid, rapport, fotos) er utført av Tom H. Hofton, mens Terje Blindheim har hjulpet til med kartproduksjon og diskusjoner i skriveprosessen.

Oslo, 28.11.2012.

Tom H. Hofton

BioFokus

1 Innledning, bakgrunn, metode

Det aktuelle området omfatter et planlagt boligutbyggingsområde og tilgrensende arealer nord i Bergerskogen på Nesodden, som er i pågående reguleringsplanprosess (Nesodden kommune 2012). Reguleringsplanområdet er 70,5 daa, hvorav 22,8 daa er planlagt til boligbygging. Det planlegges ca. 50 leiligheter og to boliger i tilknytning til naboeiendommer, med totalt ca 10.000 m² BRA. Spor Arkitekter AS har utført en standard risiko- og sårbarhetsanalyse (Spor Arkitekter AS 2011).

Det er framsatt ønsker om et bedre kunnskapsgrunnlag mht. naturverdier og biologisk mangfold i området, og på denne bakgrunn har BioFokus blitt kontaktet og engasjert av "Aksjonsgruppen for bevaring av Bergerskogen" for å gjøre en supplerende naturfaglig undersøkelse i området. Mandatet for undersøkelsen har vært å kartlegge området for evt. naturtypelokaliteter og rødlistearter, gjøre en helhetlig vurdering av naturverdier i området, samt en enkel vurdering av konsekvensene på påviste naturverdier ved gjennomføring av planlagt utbygging, samt avbøtende tiltak.

Alle vurderinger er gjort ut fra planene slik de foreligger i plan- og tiltaksbeskrivelsen av mai 2012 (Nesodden kommune 2012).

Arbeidet har vært fokusert på å identifisere arealer viktige for biologisk mangfold. Prosjektet har omfattet:

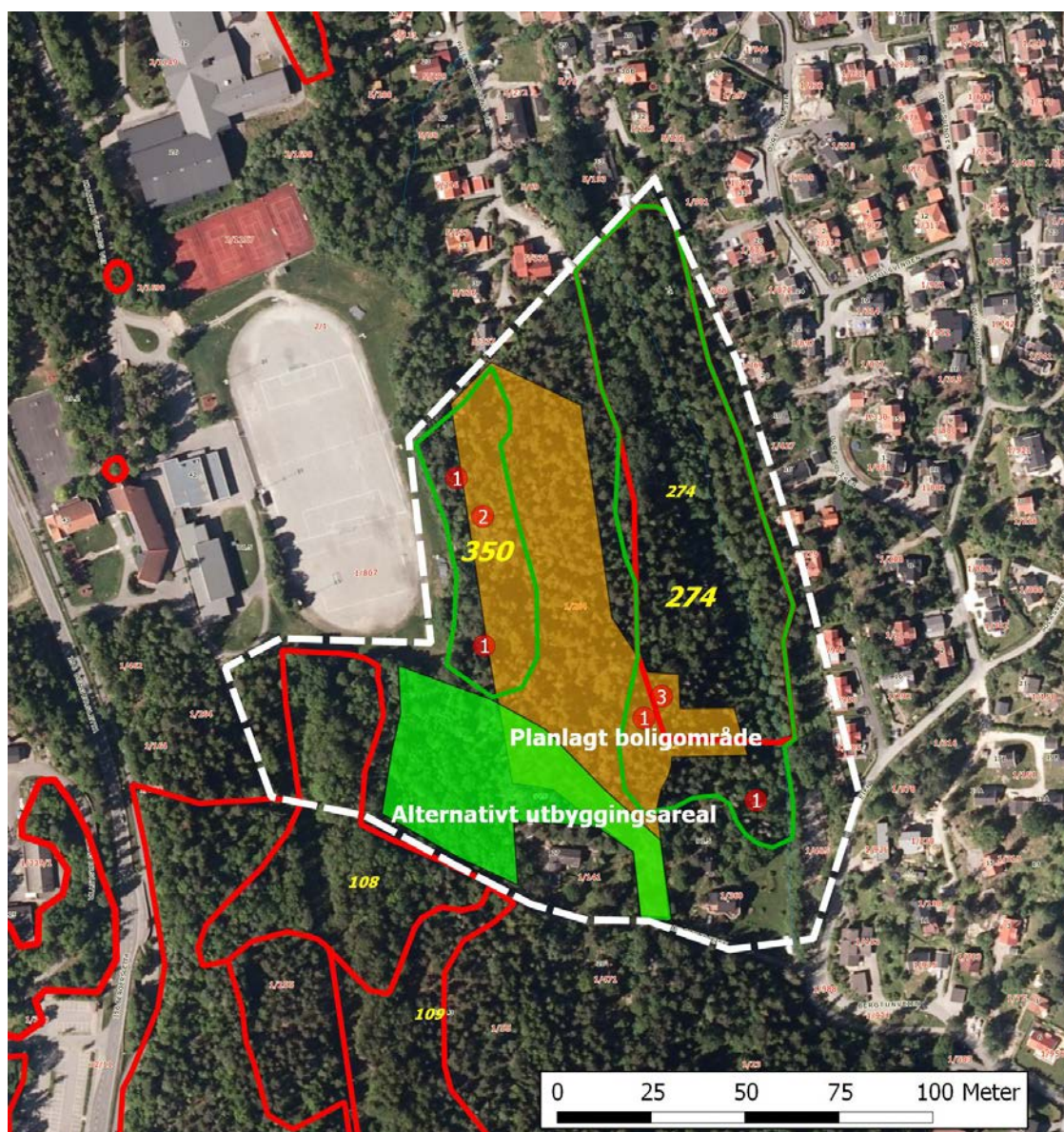
- Standard naturtypekartlegging etter DN-håndbok 13-2007, inkludert kartfesting og klargjøring av evt. naturtypelokaliteter for innlegging i Naturbase
- Målrettet leiting etter forvaltningsviktig biologisk mangfold, bl.a. rødlistearter
- Kartfesting vha. GPS av lokaliteter og forvaltningsviktige arter
- Samlet beskrivelse av naturforhold og naturverdier i området
- Samlet vurdering av konsekvenser for naturverdier og biologisk mangfold ved gjennomføring av utbygging, ut fra foreliggende utbyggingsplaner

Feltarbeidet ble gjennomført 6.11.2012. Hele området ble da befart, bortsett fra midtre og nordlige del av lok. 274 som er godt beskrevet av Røsok (2009). Værforholdene var gode (skyet oppholdsvær). Tidspunktet på året gir grunnlag for tilstrekkelig dokumentasjon av vedlevende sopp, mens karplantefloraen i stor grad var visnet ned. Jordboende sopp hadde en dårlig sesong i distriktet i 2012, og er derfor dårlig dokumentert (men potensialet for interessante og rødlistede arter i denne gruppen vurderes som begrenset). Mosefloraen er dårlig undersøkt, men også for moser er potensialet for interessante og rødlistede arter dårlig bortsett fra i bekkedalen i øst som uansett ikke ligger innenfor planlagt utbyggingsområde.

Kartlagte arealer med biologiske verdier som tilfredsstiller krav til avgrensning som naturtypelokalitet vil bli lagt inn i Natur 2000 etter standard metodikk. Koordinatfestede artsfunn vil bli lagt ut på Artskart via BioFokus' egen GBIF-node.

Artskart og Naturbase ble sjekket ca. 1.11.2012. Det er tidligere gjort en relativt grundig kartlegging av naturtypelokaliteter og biologisk mangfold i Bergerskogen, med tilhørende konsekvensvurderinger av daværende planer (Røsok 2009), og arealer som er godt beskrevet i den rapporten er i liten grad oppsøkt i 2012.

2 Kart

Figur 1. Kart over undersøkelsesområdet. Stiplet hvit: grovt avgrenset vurderingsområde, Rød: tidligere kartlagte naturtypelokaliteter, Grønn: naturtypelokaliteter kartlagt i dette prosjektet i 2012, Røde prikker med nr: omtrentlig punktforekomster av rødlistearter (1=klengekjuke *Skeletocutis brevispora*, 2=rosenjodskinn *Amylocortium subincarnatum* + rosenkjuke *Fomitopsis rosea*, 3=rynkeskinn *Phlebia centrifuga* (2 stokker nær hverandre)) (arter funnet i lokalitet 108 og midtre-nordre del av 274 er ikke tegnet inn), Gul gjennomsliktig: planlagt utbyggingsområde for boliger, Grønt gjennomsliktig: alternativ plassering av utbyggingsområde (lavere negativ konsekvens). Kartet inkluderer ikke artsfunn gjort av Røsok (2009) fordi disse ikke ligger ute på Artskart.

3 Områdebeskrivelse

3.1 Undersøkelsesområde

Området som ble undersøkt i 2012 er nordlige del av Bergerskogen, nærmere bestemt arealet avgrenset av Bergtunveien i sør, tettbebyggelsen på Solåsen i øst og mot Alex Olssons vei og Willy Thoresens vei i nord, og mot idrettsbanen på Berger skole i vest. Eksisterende naturtypelokalitet 274 er tidligere ganske godt undersøkt (Røsok 2009), og bare søndre del av denne ble reinventert i 2012.

3.2 Naturgrunnlag

Som hele Nesodden ligger også dette området i boreonemoral vegetasjonssone (BN), i grensesonen mellom svakt oseenisk (O1) vegetasjonsseksjon og overgangsseksjonen (OC). Berggrunnen på størsteparten av Nesodden (og i nesten hele undersøkelsesområdet) består av grunnfjell i form av granittisk gneis, overveiende migmatittisk, men østsiden av Nesoddlandet (et felt som også berører nordlige del av lok 274) har mer sammensatt berggrunn med glimmergneis, glimmerskifer, metasandstein, amfibolitt (NGU 2012).

3.3 Vegetasjon, flora

Området domineres av intermediære og fattige barskogssamfunn, med rikere granskog og løvtrær i forsenkninger og dalsøkk.

Mye av området tas opp av en lav nord-sør-gående åsrygg. Denne dekkes for det meste av fattig bærlyng-barblandingsskog og små arealer knauskog på de skrinneste stedene, dominert av furu og med gran i under- og mellomsjiktet. I grunne forsenkninger på ryggen/plataået kommer tettere granskog raskt inn, mest i form av blåbærskog, men også en del svak lågurtskog er representert. Nedover i hellingene både på vest- og østsiden av ryggen dominerer granskog, mest i form av svak lågurtskog i mosaikk med blåbærskog, men også med små fragmenter av litt rikere lågurtskog (bl.a. er blåveis sett et par steder). I granskogen inngår stedvis noe løvtrær; bjørk, selje, osp, enkelte eik.

Den topografisk dypere nedskårete bekkedalen som løper sør-nord gjennom hele skogområdet i øst, og som praktisk talt i sin helhet inngår i naturtypelokalitet 274 (inkl. sørlig utvidelse), har gjennomgående rikere skogsamfunn, med lågurtgranskog i hellingene, grankildeskog og varmekjær kildeløvskog (or-askeskog) (Røsok 2009).

I det sørvestre hjørnet av undersøkelsesområdet, mellom idrettsplassen og Bergtunveien, er det tett ung løvskog med mye selje og hassel samt noe osp, bjørk og ask. Vegetasjonstypen synes å være en fuktig og relativt rik lågurtskog (bl.a. flere steder blåveis). Foruten spredte middelaldrende bjørk er trærne unge og smådimensjonerte. Det er mye gamle granstubber; området er ung løvsuksesjon kommet opp etter (flate)hogst av tidligere grandominert skog.

Helt i sørvest (sør for idrettsbanen) berører reguleringsplanområdet også naturtypelokalitet 108 hos Røsok (2009). Her er rik edelløvskog i form av varmekjær kildeløvskog (or-askeskog). Den planlagte utbyggingen vil ikke berøre dette området.

3.4 Skogstruktur, påvirkning

Størsteparten av området framstår som et sammenhengende gammelskogsområde, dominert av eldre til nokså gammel, godt sjiktet skog. Barblandingsskogen på ryggen har halvgrov furu (30-45 cm dbh) i oversjiktet og gran av mindre dimensjoner i under- og mellomsjikt. Flere levende trær har ganske grov bark (sein vekst) og tørrgreiner, og det er også enkelte furugadd og spredte læger av både furu og gran i tidlige nedbrytningsstadier.

Granskogen er i alders- og sein optimalfase, og jevnt over godt sjiktet. Skogtilstanden varierer mellom ganske godt utviklet naturskogspreg i deler av naturtypelokalitetene (nokså grove trær, stedvis mye død ved), halvgammel skog med spredt gadd og læger i

tidlige nedbrytningsstadier, og mindre partier med mer homogen og ordinær eldre granskog. Hovedinntrykket for granskogen i området er en skog som etter tidligere hogstpåvirkning nå har stått relativt lenge urørt og er i ferd med å gå over i naturskogstilstand, med betydelig økt dødveddannelse i relativt nær framtid. Deler av skogen i naturtypelokalitetene har vært noe mindre påvirket i tidligere tider. Selv om det er stedvis mye læger, er det ikke noen steder i området snakk om god kontinuitet i død ved.

For grundigere beskrivelse av vegetasjon, skogstruktur etc for de to naturtypelokalitetene se de respektive beskrivelser lenger nede og hos Røsok (2009).

Figur 2 Typisk skogbilde oppe på ryggen sentralt i området. Foto: Tom H. Hofton.

Figur 3 Barblandingsskog sørvest på åsryggen. Foto: Tom H. Hofton.

Figur 4. Grandominert barblandingskog sørvest på åsryggen, litt sør for sørlige kant av lok. "Berger skole Ø". Foto: Tom H. Hofton.

Figur 5. Eldre granskog som er i ferd med å gå over i en fase med større dødved-dannelse, i hellingen litt sør for lok. "Berger skole Ø". Foto: Tom H. Hofton.

Figur 6. Eldre granskog med en del dødved på søndre del av åsryggen, relativt nær sørvestre kant av lok. 274. Foto: Tom H. Hofton.

4 Artsmangfold

I en nasjonal-regional sammenheng utmerker ikke området seg med et spesielt rikt arts mangfold. Området har likevel flere naturskogsarter og rødlistearter, først og fremst knyttet til død ved av gran, og innslaget av slike er relativt høyt til å være Nesodden (5 vedboende RL-arter). Signal- og rødlistearter er konsentrert til naturtypelokalitetene, men flere forekomster av signalarter er også påvist utenfor lokalitetene. Som typisk for distrikter med lav andel gammel naturskog virker utvalget av naturskogsarter litt tilfeldig. Antakelig skyldes dette at det er litt tilfeldig hvilke arter som har overlevd tidligere landskapsmessige "flaskehalser". Lokaliteter med relativt mye død ved på litt større arealer, som Bergerskogen, har en viktig landskapsøkologisk funksjon i slike landskaper fordi det er slike steder at arter knyttet til dødved har mulighet til å utvikle større populasjoner og dermed bedre langsiktig levedyktighet enn de har på småarealer.

Mest spesielle artsfunn er rosenjodskinn. Arten er i 2010-rødlista for Norge vurdert som sterkt truet (EN), begrunnet i tilknytning til gammel lavlandsgranskog kombinert med liten populasjonsstørrelse og pågående tilbakegang. Arten må anses som meget sjelden nasjonalt, og er for eksempel funnet bare 3-4 ganger tidligere i Oslo-Akershus. Flere steder i området er VU-arten klengeskjute påvist, denne arten synes å ha brukbar populasjonsstørrelse i området. Også dette er en relativt sjelden art, men likevel betydelig vanligere enn rosenjodskinn. Klengeskjute er en "følgeart" til granrustkjute, dvs. den lever kun på granlæger som på forhånd er brutt ned av granrustkjute. Klengeskjute er knyttet til lavereliggende gammel granskog, og er rødlistet som sårbar (VU). Den er funnet en del steder på lavereliggende deler av Østlandet, også i Oslo og Akershus, men må likevel sies å være sjelden i Follo-Nesodden-distriktet. Det samme gjelder rosenkjute, som ifølge Artskart (2012) og Røsok (2009) tidligere er kjent fra 8 lokaliteter i Follo-Nesodden-distriktet. Både rosenjodskinn og rosenkjute er ikke kjent fra andre steder på Nesodden enn Bergerskogen (rosenskjute på to lokaliteter).

Av trivialarter på død ved ble påvist bl.a. følgende: rekkeskjute (*Antrodia serialis*), hvit tømmerkjute (*Antrodia sinuosa*), rutetømmerkjute (*Antrodia xantha*), rødrandkjute (*Fomitopsis pinicola*), granrotkjute (*Heterobasidion parviporum*), eikeknorteskinn (*Hyphodontia quercina*), rødvedbarksopp (*Phanerochaete sanguinea*), seljeskjute (*Phellinus conchatus*), blåkjute (*Postia caesia*), *Resinicium bicolor*, skigardkjute (*Skeletocutis biguttulata*), blæremykkkjute (*Trechispora hymenocystis*), fiolkkjute (*Trichaptum abietinum*).

Epifyttfloraen av lav og moser virker gjennomgående fattig i området. Unntaket er den frodige skogen i bekkedalen i øst (lok. 274) og or-askeskogen i sørvest (lok. 108). Her er den kravfulle pelsblæremose (*Frullania bolanderi*) (VU) tidligere påvist (Røsok 2009). I de rike kilde- og sumpskogspartiene i bekkedalen er det klart potensial for sjeldne og interessante moser (dette elementet er ikke undersøkt), her er det også en relativt rik karplanteflora (men hittil ikke påvist sjeldne/spesielle karplanter).

4.1.1 Interessante arter

Tabell 1. Rødlistearter og signalarter påvist innenfor undersøkelsesområdet i nordre del av Bergerskogen.

Rø09: opplysning hentet fra Røsok (2009).

AK: opplysning hentet fra Artskart (2012), funn gjort 12.10.2012 av Bård Bredesen.

Arts-gruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	RL	Forekomst				
				Berger skole Ø	274 sør	274 nord	108	Utenfor loks.
Vedl. sopp	<i>Amylocorticium subincarnatum</i>	Rosenjodskinn	EN	1				
	<i>Asterodon ferruginosus</i>	Piggbroddsopp						2
	<i>Climacocystis borealis</i>	Vasskjute		AK				
	<i>Fomitopsis rosea</i>	Rosenkjute	NT	1				
	<i>Junghuhnia luteoalba</i>	Okerporekjute	NT				Rø09	
	<i>Lentinellus castoreus</i>	Berversagsopp				Rø09		
	<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	Granrustkjute		4	2+AK	Rø09		3
	<i>Phlebia centrifuga</i>	Rynkeskinn	NT		1	Rø09		
	<i>Skeletocutis brevispora</i>	Klengeskjute	VU	2	1+AK			Rø09

Arts-gruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	RL	Forekomst				
				Berger skole Ø	274 sør	274 nord	108	Utenfor loks.
Lav	<i>Collema subflaccidum</i>	Stiftglye					Rø09	
Moser	<i>Buxbaumia viridis</i>	Grønnsko				Rø09	Rø09	
	<i>Frullania bolanderi</i>	Pelsblæremose	VU			Rø09	Rø09	
	<i>Homalia trichomanoides</i>	Glansmose				Rø09		
Karplanter	<i>Carex remota</i>	Slakkstarr				Rø09		
	<i>Fraxinus excelsior</i>	Ask	NT		X	Rø09	Rø09	X
	<i>Ulmus glabra</i>	Alm	NT			Rø09	Rø09	
Fugl	<i>Dendrocopos minor</i>	Dvergspett				Rø09		

Figur 7 Rosenjodskinn (*Amylocorticium subincarnatum*). Bildet viser et godt utviklet eksemplar fra Buskerud: Lier: Korsrud 2008. Foto: Tom H. Hofton

5 Naturtypelokaliteter

5.1 Berger skole SØ (foreløpig nummert som 350)

Referansedata

Kommune:	Nesodden	Verdi:	B
UTM (sentral):	32V 59419 663450	Naturtype:	Gammel barskog
Areal:	6,5 daa.	Utforming:	Gammel granskog
Dato feltreg.:	6.11.2012	Høydelag:	77-90 moh.
Registrant:	Tom H. Hofton	Veg.sone:	BN

Områdebeskrivelse

Innledning: Undersøkt av Tom H. Hofton (BioFokus) 6.11.2012.

Beliggenhet, naturgrunnlag: Lokaliteten ligger øst for Berger skole, og består av en noe småkupert vestvendt helling grensende ned mot idrettsbane i vest og en lav åsrygg med skrin, eldre bærlyng-barblandingsskog bak. Berggrunnen består av granittisk gneis, overveiende migmatittisk (NGU 2012), og området ligger i boreonemoral vegetasjonssone.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Området dekkes av lågurtgranskog av fattig til intermediær utforming (rike felt med blåveis helt fragmentarisk tilstede), med noe innslag av løvtrær i form av enkelte eik, bjørk, selje, og i nord et lite ospesholt (mest relativt smådimensjonerte). Mot ryggen i bakkant er det skarp overgang til skrin furudominert bærlyng-barblandingsskog. Skogen har stått relativt lenge uten hogstinngrep og større deler av området har relativt gammel og godt sjiktet skog med innslag av stedvis grov og storvokst gran, og med betydelige mengder læger og litt gadd (men gamle godt nedbrutte læger finnes ikke, foruten noen tynne råtne, og kontinuiteten i død ved av gran er lav). På flater mark i nord og sør er det mer homogen, svakt sjiktet skog bestokket av trær av moderat alder og dimensjon, og bare spredt død ved i mindre dimensjoner. Av løvtrær er det ganske mye tynne ospelæger i nord.

Artsmangfold: Artsmangfoldet er samlet sett ikke spesielt rikt, men skogen utmerker seg likevel ved å holde flere vedlevende signal- og rødlistearter som er sjeldne i regionen. Mest interessante påviste art er rosenjodskinn (*Amylocorticium subincarnatum*) som er knyttet til gammel lavlandsgranskog og er nasjonalt sjelden. Den ble funnet på ei grov, relativt hard granlåg sammen med rosenkjuke (*Fomitopsis rosea*). Granrustkjuke (*Phellinus ferrugineofuscus*) er relativt vanlig på granlægrene, og på to av stokkene med granrustkjuke ble også den relativt sjeldne klengekjuke (*Skeletocutis brevispora*) sett. Karplante-, lav- og mosefloraen er fattig.

Bruk, tilstand og påvirkning: Området er partivis noe preget av ferdsel fra skolen.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten er en av flere nærliggende skog-naturtypelokaliteter (Røsok 2009) i et litt større sammenhengende område med eldre skog ("Bergerskogen"), omgitt av tettbebyggelse og veier på alle kanter.

Verdivurdering: Lokaliteten har klare naturverdier i kraft av å være relativt gammel lavlandsgranskog med nokså mye død ved, men mangler virkelig høye naturverdier (rike vegetasjonstyper, høy kontinuitet i død ved, etc.). Artsmangfoldet av vedlevende sopp er relativt rikt til å være Nesodden, inkl. 3 2010-rødlistearter (1 EN, 1 VU, 1 NT), hvorav en er nasjonalt sjelden og to regionalt sjeldne. Funn av EN-art tilsier ifølge metodikken A-verdi, men lokaliteten kan ellers vanskelig sies å tilfredsstille dette, og B-verdi (viktig) synes mer riktig.

Forvaltning: Fri utvikling (ingen inngrep) er nødvendig for ivaretagelse av naturverdiene.

Figur 8. Fra søndre del av lokaliteten "Berger skole Ø". Foto: Tom H. Hofton.

Figur 9 Grov granolag med rosenkjuke (*Fomitopsis rosea*) og rosenjodskinn (*Amylocortium subincarnatum*) i "Berger skole Ø". Foto: Tom H. Hofton.

Figur 10. Nordvest i "Berger skole Ø", overgangen mellom hellinga og det flatere terrenget i bunnen. Foto: Tom H. Hofton.

5.2 Ruin (naturtypelokalitet nr. 274)

Referansedata

Kommune:	Nesodden	Verdi:	B
UTM (sentral):	32V 59430 664119	Naturtype:	Rik blandingsskog i lavlandet
Areal:	23, 1 daa. (ny avgrensning)	Utforming:	Boreonemoral blandingsskog
Dato feltreg.:	8.6.2009, 6.11.2012	Høydelag:	69-90 moh.
Registrant:	Øystein Røsok 2009, Tom H. Hofton 2012	Veg.sone:	BN

Omtale

I det følgende gis en kort beskrivelse og begrunnelse for endret avgrensning ifht. Røsok (2009). For generell områdebeskrivelse, artsmangfold og begrunnelse for verdisetting se Røsok (2009). Det er for øvrig betydelig avvik mellom den avgrensning som er gjort av Røsok (2009) og den avgrensning som ligger på Naturbase (2012), selv om områdebeskrivelse er identisk.

Områdebeskrivelse supplement

Innledning: Undersøkt av Øystein Røsok 8.6.2009 (Røsok 2009) og Tom H. Hofton 6.11.2012 (begge BioFokus).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Langs søkk/bekkedrag sørover fra sørgrense for avgrensning av lok. 274 hos Røsok (2009), nesten helt sør til villaen med tilhørende hage, står det grandominert fuktig blandingsskog med noe ask, hassel, osp, selje og bjørk, dels av rik kildeskogstype. Dette er nokså gammel skog, med relativt grove trær og til dels mye læger og noe gadd. På ryggen rett nord for villaen står det tørrere grandominert blandingsskog, også her med en del dødved.

Artsmangfold: I denne sørlige utvidelsen av lok. 274 ble det påvist granrustkjuke (*Phellinus ferrugineofuscus*) på to læger og klengekjuke (*Skeletocutis brevispora*) på 1 låg, mens rynkeskinn (*Phlebia centrifuga*) ble funnet så vidt innenfor eksisterende avgrensning. I tillegg ligger funn av granrustkjuke, klengekjuke og rynkeskinn på Artskart (2012) som trolig er fra andre steder enn der artene ble sett i 2012.

Avgrensning: Skogen i utvidelsesarealet har klare naturverdier, knyttet både til rikere vegetasjonstyper langs bekken og til gammelskogsstrukturer (død ved). I tillegg er arealet arronderingsmessig naturlig tilhørende eksisterende naturtypelokalitet, siden arealet topografisk sett utgjør øvre del av den vesle bekkedalen. Både ut fra utvidelsesarealets innhold av skogtyper og artsmangfold, og topografi, er derfor eksisterende naturtypelokalitet 274 utvidet som vist på kart (fig. 1).

Verdivurdering: Samlet verdisetting (B-verdi) som gitt av Røsok (2009) opprettholdes. Det er samtidig grunn til å understreke at utvidelsen styrker områdets naturkvaliteter.

Figur 11. Sørvest i utvidelsesarealet til lok. 274. Foto: Tom H. Hofton.

6 Naturverdier, samlet vurdering

Følgende vurdering er å betrakte som et supplement til Røsok (2009) sine vurderinger.

Bergerskogen har samlet sett regionale naturverdier. Dette er begrunnet i både at området utgjør et sammenhengende område med eldre skog, det er betydelig dekning av viktige områder for biologisk mangfold (naturtypelokaliteter), variasjonsbredden i skogsamfunn er ganske stor (med bl.a. fattig granskog, rikere lågurtgranskog, fattig bærlyng-barblandingsskog, rik lågurteikeskog, kildeløvsog (or-askeskog)), og flere påviste rødliste- og signalarter (hvorav noen er truede, og enkelte er nasjonalt sjeldne). Av arter er det først og fremst grunn til å trekke fram rosenjodskinn (EN), en ganske god populasjon av klengekjuke (VU), samt pelsblæremose (VU).

En viktig verdi ligger i at området utgjør en større økologisk enhet. Dette kombinert med at mye av området har eldre til stedvis nokså gammel skog, der mengden dødved er i økning og relativt raskt vil bli betydelig, gjør at området vil kunne utvikle relativt gode populasjoner av dødvedtilknyttede arter. Det er i så måte viktig å understreke at artsmangfoldet i området (både fugl og dødved-arter og epifytter) er begunstiget av områdets størrelse og enhet, og ikke kun er knyttet til de avgrensede naturtypelokalitetene.

Naturverdiene er altså knyttet til to ulike arealnivåer: (1) "innholdet" av ulike viktige naturtypelokaliteter, og (2) disse ligger nær hverandre og knyttet sammen innenfor en litt større økologisk enhet.

Selv om området må anses som ett av de mer verdifulle skogområdene på Nesodden, og derfor har høy lokal til regional naturverdi, er det likevel ikke snakk om naturverdier som utmerker seg spesielt høyt verken i nasjonal eller regional målestokk.

7 Konsekvenser og avbøtende tiltak

7.1 Konsekvenser på naturverdier av planlagt utbygging

Plan- og tiltaksbeskrivelsen for forslag til reguleringsplan (Nesodden kommune 2012) legger opp til at store deler av den nord-sør-gående åsryggen og tilhørende vestvendte helling ned mot Berger skole idrettsbane bygges ut med boliger, veier og park-/grøntarealer.

Konsekvensene av utbyggingen på naturverdiene i området kan deles inn i tre:

1. Naturtypelokaliteter

Planlagt utbyggingsareal er i hovedsak lagt slik at det ikke berører eksisterende naturtypelokaliteter slik de er avgrenset av Røsok (2009) og Naturbase (2012), og slik de har vært kjent for tiltakshaver og Nesodden kommune under planleggingsprosessen. Unntaket er sørvestligste del av lok. 274, der et parti rik kildeskog med gammelskogskvaliteter (bl.a. en del dødved) vil bli berørt.

Den supplerende kartleggingen i 2012 viser imidlertid at utbyggingen vil berøre en del arealer med viktige naturverdier, arealer som ikke tidligere har vært identifisert som viktige for biologisk mangfold. Dette gjelder:

- ca 2/3 av den nye B-lokaliteten 350 "Berger skole Ø", og
- vestre del av det søndre utvidelsesarealet av lok. 274 "Ruin"

For "Berger skole Ø" vil utbyggingen være svært negativ, og naturverdiene i lokaliteten vil i stor grad gå tapt. Dette gjelder også de mest dødvedrike partiene med forekomster av rødlistearter. Det er de mindre verdifulle delene av lokaliteten ut mot idrettsbanen som ikke vil bli berørt, og etter utbygging vil dette i praksis få karakter av en ordinær kantsone med små naturverdier.

For søndre del av lok. 274 vil planlagt utbygging berøre en mindre del. Det aktuelle arealet som blir berørt innehar imidlertid relativt viktige naturtyper, i form av rikere sumpskog og fragmenter av kildeskog, og det er eldre skog med en del død ved. I tillegg utgjør hele bekkedalen en samlet økologisk/topografisk enhet. Av påviste forekomster av rødlistearter ligger en granlåg med klengekjuke og to med rynkeskinn innenfor det arealet som er planlagt utbygd. Dette er sannsynligvis samme rynkeskinn-forekomst som ble påvist av Røsok (2009). Klengekjuke ble 6.11.2012 også påvist litt lenger øst, utenfor utbyggingsarealet.

Lokalitet 108 hos Røsok (2009) vil ikke bli berørt av planlagt utbygging.

2. Fragmentering

Den skisserte utbyggingen vil føre til betydelig fragmentering av det hittil sammenhengende skogområdet som Bergerskogen utgjør. Bergerskogen utgjør i dag en relativt godt avgrenset økologisk enhet med hovedsakelig eldre skog, med tilhørende økologisk funksjon for arts mangfoldet. Dette gjelder både for fugl og for de skogartene av karplanter, sopp, lav og moser som er konsentrert til naturtypelokalitetene – for disse utgjør områdets økologiske helhet en egenskap som bidrar til å øke sjansen for at artene kan overleve på sikt i området, ikke minst i lys av at mye av skogen i løpet av relativt kort tid vil produsere større mengder død ved om den ikke utsettes for inngrep.

3. Slitasje, forstyrrelser og kanteffekter

En utbygging vil erfaringsmessig ofte føre med seg naturinngrep i tilgrensende skog nært inntil boligområdene, spesielt i form av utsynshogst/"solhogst" (først og fremst mot vest og sør), men også vedhogst, dumping av hageavfall, utvidelse av hager, etc. Dette

gjelder også i tilfeller der reguleringsbestemmelser i utgangspunktet er utformet for å unngå slike påvirkninger (Bård Bredesen pers. medd.).

Utbygging kan også føre til at det oppstår behov for inngrep som man ikke var klar over på planleggingsstadiet, f.eks. midlertidige anleggsveier og riggplasser, kabeltraseer o.l.

Bergerskogen utgjør nærturområde for en betydelig befolkning, med flere turveier og stier. Disse turveiene bidrar utvilsomt til å kanalisere ferdselen gjennom området og dermed redusere slitasje og forstyrrelse fra ferdsel. Det er derfor i dag relativt lite negativ påvirkning på naturverdiene som følge av ferdsel/slitasje. Det er vanskelig å vurdere hvorvidt dette vil endre seg ved en utbygging eller ikke, men sannsynligheten er trolig stor for økt slitasje inne i naturtypelokalitetene ved etablering av et større antall boenheter kloss inntil. Utbygging kan også føre til framtidig behov for nye turveier. Ferdsel vil først og fremst kunne gi negativ påvirkning på:

- våte og fuktige vegetasjonstyper, ikke minst kildeskog
- død ved
- direkte forstyrrelse på fugl

Det er svært vanskelig å vurdere i hvilken grad slik påvirkning vil innvirke på naturverdiene.

7.2 Vurdering av ROS-analysens konklusjoner

ROS-analysen (Spor Arkitekter AS 2011) skriver følgende om "Sårbar flora og fauna" (side 7): *"Planforslaget hensyntar miljøvurderingene. Det biologisk mest sårbare og verdifulle området i øst skjermes. Området reguleres til LNF og grønnstruktur. Reguleringsbestemmelsene sikrer nøyere vurdering og eventuelle tiltak som felling av enkelttrær og flytting av artsforekomster".*

Denne vurderingen/konklusjonen synes å være noe unyansert, iom. at (1) sørvestligste del av daværende avgrensning av naturtypelokalitet 274 blir berørt (areal med kildeskog), og (2) fragmenteringseffekter og effekter av ferdsel/slitasje ikke synes å være vurdert. Kanskje har vurderingen basert seg på den feilaktige avgrensningen av lokalitet 274 som ligger på Naturbase (2012), og ikke på avgrensningen slik den foreligger hos Røsok (2009). Dette misforholdet skyldes trolig en teknisk feil ved overføring av data til Naturbase.

I lys av de nye resultatene som har framkommet som følge av 2012-kartleggingen kan ikke vurderingen som er gjort i ROS-analysen sies å være dekkende for den reelle situasjonen.

7.3 Avbøtende tiltak

Gjennomføring av utbygging slik planene foreligger pr. dags dato vil ha vesentlig negativ innvirkning på naturverdiene i området, hovedsakelig som følge av direkte nedbygging av viktige arealer for biologisk mangfold, men også som følge av fragmentering. Følgende er å anse som innspill til mulige avbøtende tiltak som vil redusere de negative effektene av planlagt utbygging.

Det viktigste avbøtende tiltak vil være **justering/flytting/reduksjon av utbyggingsarealet** slik at dette ikke berører registrerte naturtypelokaliteter. Dette vil i vesentlig grad redusere de negative konsekvensene.

Alternativ plassering av utbyggingsområdet kan være arealet sør for idrettsbanen (se Områdebeskrivelse og kart fig. 1), som er av liten interesse mht. naturverdier, og en utbygging her ville medføre vesentlig mindre negative effekter for naturverdiene enn det arealet som er planlagt utbygd. Også selve den skrinne nord-sør-gående åsryggen

sentralt i området (mellom lokalitet 274 og den nyregistrerte lokaliteten "Berger skole Ø") har i seg selv begrenset naturverdi. Imidlertid vil bygging her kunne medføre framtidig utsynshogst/"solhogst" i tilgrensende arealer, særlig mot vest (solnedgangen), og dermed lett vil kunne gi negativ påvirkning på naturverdiene i naturtypelokaliteten. For øvrig er midtre og nordre deler av åsryggen noe mer biologisk interessant enn sørvestre del (altså partiet som grenser ut mot den unge løvskogen sør for idrettsbanen).

Det er også behov for **bufferoner** mellom naturtypelokalitetene og utbyggingsarealene for å beskytte naturverdiene mot kanteffekter, slitasje, og inngrep som utsynshogst/hogst av trær som skygger, vedhogst, avfallsdumping, lekeområder osv. Økologisk sett vil høye bygninger til en viss grad fungere som sol- og vindbeskyttelse for skogen, og slik sett redusere breddebehovet for bufferonen sammenliknet med helt åpen mark. Imidlertid tilsier erfaring fra andre boligområder at nærområdet til boligene lett blir betydelig påvirket av ulike typer inngrep som gir negativ påvirkning på naturverdiene, noe som øker behovet for buffersone. Det vil også kunne være fare for skader på trærne sine rotsystemer ved gravearbeid kloss inntil skogkanten. Fare for tilfeldige inngrep særlig i form av utsynshogst, sammen med fare for klimatiske kanteffekter og fare for skader fra gravearbeid, veid opp mot den positive effekten høye bygninger gir, tilsier en buffersone på *minimum* 10 meter mellom utbyggingsareal og grense for naturtypelokaliteter (bufferoner er ikke lagt inn i kartet).

Å unngå negative effekter som følge av **fragmentering** vil være vanskelig ved enhver utbygging i Bergerskogen, siden det er området helhet og sammenhengende skogareal som er basis for denne kvaliteten. Enhver utbygging som reduserer arealet sammenhengende skog i Bergerskogen vil derfor gi negative fragmenteringseffekter. En kan imidlertid oppnå reduksjon av slike negative konsekvenser ved å (1) konsentrere utbygging til kantene av skogen i stedet for å legge utbygging midt inne i området, og (2) redusere arealet av utbyggingsområdet. I praksis vil det si å forsøke å unngå midtre og nordre deler av åsryggen sentralt i området.

Flytting av læger med forvaltningsviktige arter fra utbyggingsområdet til en av de nærliggende naturtypelokalitetene vil være avbøtende tiltak. Dette forutsetter imidlertid at lægrene er av en slik forfatning at flytting er mulig. I praksis vil det si at stokken må være relativt hard og lite nedbrutt. Mer nedbrutte stokker vil lett kunne gå i oppløsning ved forsøk på flytting vha. maskiner. Flytting av læger vil imidlertid ikke redusere negative effekter på (1) rike/våte vegetasjonstyper, (2) fragmentering, og (3) i form av redusert habitatareal (eldre/gammel skog). Sistnevnte vil føre til at mengde gamle trær og læger som "produseres" i området gjennom naturlig dynamikk blir redusert, dermed reduseres også området bæreevne for arter knyttet til slike elementer.

Større enkelttrær også innenfor byggeområdet bør settes igjen der det er praktisk mulig. Dette gjelder først og fremst stormsterke furutrær, men også enkelte grantrær. Slike trær vil både fungere som beskyttelse mot skog bak, være viktige i seg selv for biologisk mangfold, og estetisk positive tilskudd til bomiljøet.

Kanalisering av ferdsel vha. tilrettelagte turstier vil kunne redusere negative effekter av ferdsel og slitasje (men utbygging slik den er planlagt vil uansett føre til at viktige arealer går tapt). Dette er viktig for våte vegetasjonstyper, særlig kildeskog er sårbar for slitasje fra ferdsel. Samtidig vil anleggelse av nye turveier og økt "tilfeldig" ferdsel lett kunne føre til nye negative påvirkninger hvis sårbare arealer ikke skjermes for slik påvirkning. Det antas å være stor sannsynlighet for etablering av små snarveier mellom det planlagte boligområdet og skolen/idrettsplassen på vestsiden, altså gjennom lokalitet 350, med tilhørende fare for negativ slitasje på skogen innenfor lokaliteten. Oppsetting av gjerde med for eksempel én åpning og anleggelse av en helt enkel, men tilrettelagt sti rett ned til idrettsplassen, vil trolig i stor grad kanalisere ferdselen og sørge for at slitasjen på skogen i lokaliteten blir vesentlig redusert.

8 Kilder

Artskart 2012. Artsdatabanken & GBIF Norge, internett.
<http://artskart.artsdatabanken.no/>

Naturbase 2012. <http://dnweb12.dirnat.no/nbinnsyn/> Direktoratet for Naturforvaltning.

Nesodden kommune 2012. Plan- og tiltaksbeskrivelse for forslag til reguleringsplan for Bergerås, Berger. 7.10.2011, rev. mai 2012.

NGU 2012. Berggrunnskart på nett, Norges Geologiske Undersøkelse.
<http://geo.ngu.no/kart/berggrunn/>

Røsok, Ø. 2009. Biologiske registreringer og konsekvensvurderinger i forbindelse med reguleringsplaner ved Bergerskogen på Nesodden. BioFokus-rapport 2009-21.

Spor Arkitekter AS 2011. Reguleringsplan for Bergerås: Risiko- og sårbarhetsanalyse. Oslo, september 2011.

BioFokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. BioFokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. BioFokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. BioFokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir to digitale rapportserier som heter BioFokus-rapport og BioFokus notat,
<http://biolitt.biofokus.no/rapporter/rapport.htm>
<http://biolitt.biofokus.no/rapporter/notat.htm>